หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุป ปัญหา และเสนอแนะ

สรุปผลจากการศึกษา

จากการศึกษาในเรื่องการผลิต และสภาพการผลิตถั่วเขียวในประเทศไทย พบว่า ถั่วเขียวเป็นพืชตระกูลถั่วที่สามารถปลูกได้ในสภาพดินทั่วไป โดยเฉพาะในดินร่วนซุย ไม่มีน้ำขัง เกษตรกรจึงสามารถปลูกถั่วเขียวได้ทุกภาค นอกจากนี้วิธีการปลูกและดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก อายุการปลูกเพียงประมาณ 65-90 วัน เกษตรกรสามารถปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ และยังสามารถปลูกเป็นพืชบำรุงรักษาดินได้อีกด้วย แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญในประเทศไทย คือ ภาคเหนือ และภาคกลาง การเพาะปลูกถั่วเขียวสามารถปลูกได้ 2 ฤดู คือ ฤดูฝน (รุ่นที่ 1) และฤดูแล้ง (รุ่นที่ 2) สำหรับในเขตภาคกลางเกษตรกรส่วนมากจะปลูกในฤดูแล้ง (รุ่นที่ 2) ซึ่งเป็นการปลูกหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ทั้งนี้เพราะให้ผลผลิตดีกว่าการปลูกในฤดูฝน (รุ่นที่ 1) จากการสอบถามเกษตรกรที่ปลูกถั่วเขียวในเขตภาคกลาง เกษตรกรทุกรายปลูกถั่วเขียวมานานแล้ว คือ ประมาณ 2-12 ปี โดยปลูกในพื้นที่ที่เป็นของตนเองในอัตราร้อยละ 89 ส่วนที่เหลือจะเป็นการเช่าพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรให้เหตุผลที่ปลูกถั่วเขียวว่า เนื่องมาจากผลผลิตถั่วเขียวขายได้หมดในราคาที่เหมาะสมร้อยละ 67 ปลูกถั่วเขียวเพื่อเป็นพืชเสริมรายได้ร้อยละ 27 และหาเมล็ดพันธุ์ได้ง่ายร้อยละ 6 ดังนั้นเกษตรกรทุกรายคาดว่าจะปลูกถั่วเขียวเป็นพืชหมุนเวียนสลับกับการปลูกพืชหลัก เช่น ข้าวหรือข้าวโพดต่อไปในอนาคต

สำหรับวิธีการปลูก จะมีการเตรียมดินโดยการใช้รถไถพรวนดิน และใช้แรงงานคนในการหว่านเมล็ดพันธุ์ การดูแลรักษาจะมีการให้น้ำในบางราย มีการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคศัตรูพืช สิ่งที่รบกวนการเจริญเติบโตของถั่วเขียวมากที่สุดคือ แมลงศัตรูพืช (เพลี้ยเขียว) รองลงมาคือ สัตว์ศัตรูพืช โรคพืช และวัชพืช ตามลำดับ แรงงานที่ใช้มาจากแรงงานในครัวเรือนมากที่สุด การจ้างแรงงานคน และการใช้เครื่องจักรเป็นอันดับรองลงมา เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ร้อยละ 73 จะเป็นการเก็บไว้จากผลผลิตครั้งก่อน และจะมีการซื้อเมล็ดพันธุ์จากพ่อค้าที่รับซื้อผลผลิตถั่วเขียว เมื่อได้ผลผลิตถั่วเขียวแล้วผลผลิตที่ได้จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ขายและเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรจะขายผลผลิตทันทีโดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงบ้านในอัตราร้อยละ 71 และจะต้องขนส่งไปขายเอง ร้อยละ 29 ถ้าเกษตรกรจะเก็บผลผลิต

ไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ในครั้งต่อไปจะเก็บโดยใส่กระสอบ หรือปั๊บไว้ในยุ้งฉาง เกษตรกรร้อยละ 67 จะได้ความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และร้อยละ 28 ได้จากเพื่อนเกษตรกรและทางวิทยุโทรทัศน์ สำหรับข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 5

จากการศึกษาเรื่องการตลาด และราคาของถั่วเขียวในประเทศไทย ทำให้ทราบว่าภาวะการตลาดภายในประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่ผลิตได้ และขึ้นกับราคาถั่วเขียวทั้งในและนอกประเทศด้วย เกษตรกรส่วนมากจะขายผลผลิตให้กับพ่อค้าที่เคยมารับซื้อเป็นประจำ เพราะสามารถตกลงเรื่องราคาได้และพ่อค้าเหล่านี้บางครั้งก็เป็นแหล่งเงินกู้ให้แก่เกษตรกรด้วย ในการขายผลผลิตเกษตรกรส่วนมากจึงขาดอำนาจในการต่อรองราคา เพราะพ่อค้าจะเป็นผู้กำหนดราคารับ-ซื้อเอง การชำระเงินค่าผลผลิต มักจะจ่ายเป็นเงินสดทันทีในขณะที่ทำการซื้อ-ขาย ถ้าเกษตรกรมีหนี้สินกับพ่อค้าก็จะหักเงินค่าขายเป็นการชำระหนี้เลย จากการสำรวจการรับซื้อถั่วเขียวของพ่อค้าจากชาวไร่จะซื้อโดยการชั่งน้ำหนักเป็นถัง โดยมีอัตรา 1 ถัง เท่ากับ 16 กิโลกรัม จากการสำรวจในปีเพาะปลูก 2528/29 ถั่วเขียวมีราคาเฉลี่ย 7.70 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อพ่อค้าระดับท้องถิ่นรวบรวมถั่วเขียวได้ปริมาณมากพอก็จะขายถั่วเขียวให้กับพ่อค้าระดับสูงกว่า การซื้อระหว่างพ่อค้า จะซื้อโดยการชั่งน้ำหนักเป็นหาบหรือกระสอบ โดยมีอัตรา 1 หาบเท่ากับ 60 กิโลกรัม และ 1 กระสอบหนักเท่ากับ 110 กิโลกรัม

สำหรับราคาถั่วเขียวก็จะมีการเคลื่อนไหวตามปริมาณผลผลิตในประเทศ และความต้องการของผู้บริโภคใน และต่างประเทศ รวมถึงระดับราคาของต่างประเทศด้วย ในแต่ละปีจะมีราคาขึ้นลงไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องมาจากความต้องการถั่วเขียวภายในประเทศไม่เปลี่ยนแปลง และผลผลิตที่ได้ก็อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ผลผลิตที่เหลือใช้บริโภคภายในประเทศจึงจะส่งออกขายให้แก่ตลาดในต่างประเทศ ซึ่งมีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตลาดที่สำคัญที่สุด แต่ในเดือนสิงหาคม ปี 2529 สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ส่งถั่วเขียวออกขายแย่งตลาดถั่วเขียวของประเทศไทย คือ ฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย และเกาหลีใต้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลผลิตถั่วเขียวของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีนี้มีจำนวนมากพอกับความต้องการภายในประเทศ และยังเหลือผลผลิตพอที่จะส่งออกมาขายแย่งกับประเทศไทยอีกด้วย ดังนั้นตลาดถั่วเขียวของไทยในระยะนี้จึงแคบลง นอกจากนี้ราคาถั่วเขียวของสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีราคาถูกกว่าถั่วเขียวของไทยโดยขายราคาต่ำกว่าราคาของประเทศไทยถึงเมตริกตันละ 100 ดอลล่าร์สหรัฐ

ในขณะที่ประเทศไทยขายในราคาประมาณ 350-400 ดอลล่ารัสหรัฐ ต่อเมตริกตัน ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนขายในราคาถูกกว่าของประเทศไทยถึงร้อยละ 29

ผลจากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตถั่วเขียวโดยการแบ่งพิจารณาตามฤดูกาลเพาะปลูก คือ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 พบว่าในปีการเพาะปลูก 2528/29 ต้นทุนค่าแรงงานที่ใช้ในการปลูกถึงการเก็บเกี่ยวถั่วเขียวเป็นอัตราส่วนที่สำคัญที่สุดของต้นทุนการผลิตถั่วเขียวทั้งสิ้นทั้งในรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 กล่าวคือ มีค่าแรงงานร้อยละ 56.09 และร้อยละ 58.66 ของต้นทุนการผลิตตามลำดับ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับมีอัตรากำไรสุทธิในรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ร้อยละ 2.71 และ 4.84 ของต้นทุนการผลิตตามลำดับ ถึงอย่างไรก็ตามเกษตรกรยังทำการผลิตถั่วเขียวต่อไป เนื่องมาจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 และจากการวิเคราะห์ตามเกณฑ์เงินสด และการวิเคราะห์ในเชิงจัดการฟาร์ม ทำให้ทราบว่า การปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 มีอัตรากำไรเงินสดต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 51.97 และ 57.78 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึง มูลค่าที่เกษตรกรได้รับต่อต้นทุนการผลิตถั่วเขียวรุ่นละ 100 บาท และจากการคำนวณอัตรากำไรเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด ผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเขียวในรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 คือ ร้อยละ 102.41 และ 122.79 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึง มูลค่าที่เกษตรกรจะได้รับเป็นผลตอบแทนจากการใช้แรงงานและปัจจัยต่าง ๆ ในการผลิตถั่วเขียวที่เกษตรกรมีอยู่เอง ถึงแม้ว่ากำไรสุทธิต่อไร่จะมีมูลค่าน้อย การลงทุนในแต่ละครั้งก็ยังคุ้มกับค่าใช้จ่ายที่จ่ายไป จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรจะปลูกถั่วเขียวต่อไปในอนาคต

พอจะสรุปได้ว่า เกษตรกรจะตัดสินใจปลูกถั่วเขียวในระบบการปลูกพืชของตนหรือไม่ขึ้นอยู่กับเหตุผล และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกษตรกรเห็นว่า มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรเอง ดังนี้คือ

1. ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ เช่น สภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศของแต่ละท้องถิ่นนั้นว่าเหมาะสมกับการปลูกถั่วเขียวหรือไม่ และแหล่งเพาะปลูกนั้นควรอยู่ในแหล่งที่มีการคมนาคมเพื่อขนส่งผลผลิตสะดวก

2. ปัจจัยทางด้านการตลาด และราคา คือ ถ้าผลผลิตของเกษตรกรมีพ่อค้ารับซื้อหมด และราคาอยู่ในระดับที่เกษตรกรพอใจ

3. ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับคุ้มค่าต่อการลงทุนปลูกถั่วเขียว

4. ปัจจัยอื่น ๆ เช่น แรงงานที่ใช้ เมล็ดพันธุ์ ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ แหล่งเงินกู้ยืมควรจะหาได้สะดวก และการเผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกรเพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลในการปลูกถั่วเขียว ควรมีอย่างเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร

จากการสอบถามเกษตรกรที่ปลูกถั่วเขียวในปีเพาะปลูก 2528/29 พบว่า ปัญหาที่เกษตรกรได้รับจากการลงทุนปลูกถั่วเขียว คือ

1. ปัญหาจากเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรเก็บไว้เอง คือ เมล็ดพันธุ์ ให้ผลผลิตต่ำร้อยละ 91 และคุณภาพไม่ดีร้อยละ 9

2. ปัญหาจากการใช้ปุ๋ย คือ ปุ๋ยที่ใช้มีราคาแพงร้อยละ 78 ใช้แล้วไม่ได้ผลและไม่รู้วิธีการใช้ปุ๋ยร้อยละ 22

3. ปัญหาจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เนื่องมาจากมีราคาแพงร้อยละ 60 และ ไม่รู้จักวิธีการเลือกใช้สารเคมี ร้อยละ 40

4. ปัญหาจากแรงงาน มีการขาดแรงงานในบางเดือน เช่น เดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงเก็บเกี่ยวฝักถั่วเขียวร้อยละ 80 ค่าจ้างแรงงานรวมถึงอัตราค่าเช่าเครื่องทุ่นแรงมีอัตราสูงร้อยละ 20

5. ปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำ คือ มีน้ำไม่พอตลอดฤดูปลูกร้อยละ 25 สำหรับเกษตรกรที่เหลือจะไม่มีปัญหาในเรื่องขาดน้ำในการเพาะปลูก

จากการศึกษาถึง วิธีการปลูกถั่วเขียว การตลาดและราคา ตลอดจนต้นทุนการผลิต และอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนผลิตถั่วเขียวในเขตภาคกลางของประเทศไทย ทำให้ทราบถึงปัญหาในแต่ละขั้นตอน พอจะสรุปได้ดังนี้

<u>ปัญหาด้านการผลิต</u>

1. วิธีการผลิต ปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เครื่องจักรกลต่าง ๆ ที่ใช้ยังไม่เหมาะสม เช่น ปุ๋ยที่จำหน่ายโดยทั่วไปมีสูตรปุ๋ยที่ไม่ได้ผลิตขึ้นโดยเฉพาะที่จะนำมาใช้กับถั่วเขียว ทั้งปุ๋ยและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช รวมทั้งปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ยังมีราคาสูง และเกษตรกรยังขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่มีคุณภาพดี เนื่องจากถั่วเขียวที่เกษตรกรปลูกอยู่ในขณะนี้ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ นอกจากนี้การปลูกถั่วเขียวยังต้องอาศัยแรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ เช่น การหว่านเมล็ด ใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช และการเก็บเกี่ยว นอกจากเกษตรกรจะต้องใช้แรงงานภายในครอบครัวแล้วยัง

ต้องหาแรงงานจ้างมาช่วยอีกด้วย เช่น ในระยะกำจัดวัชพืช และเก็บเกี่ยว เป็นต้น เนื่องจากทุกแหล่งจำเป็นต้องใช้แรงงานในระยะเดียวกัน แรงงานจึงหายากและต้องจ้างมาจากท้องที่อื่น ทำให้ค่าจ้างแรงงานมีอัตราสูง และอาจไม่มีความชำนาญในการผลิตถั่วเขียว

2. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ เนื่องมาจากเกษตรกรปลูกถั่วเขียวเป็นพืชรอง จึงไม่มีการดูแลรักษาเท่าที่ควร เพราะไม่มีการใช้ปุ๋ยบำรุงดิน รวมทั้งไม่มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และเกษตรกรยังอาศัยดินฟ้าอากาศเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต ดังนั้นการเตรียมดิน การปลูก การปฏิบัติรักษา และการเก็บเกี่ยวยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การปลูกโดยการหว่าน-เมล็ด ทำให้ต้นถั่วเขียวขึ้นมาอย่างไม่มีระเบียบ ทำให้การเข้าไปกำจัดวัชพืชทำได้ยาก และเป็นเหตุให้ต้นถั่วเขียวไม่แข็งแรงให้ผลผลิตน้อย และเนื่องมาจากเกษตรกรขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรได้รับผลผลิตต่อไร่ต่ำ

3. ต้นทุนการผลิต จากการศึกษาต้นทุนการผลิตถั่วเขียวพบว่า แรงงานเป็นส่วนสำคัญที่สุดของต้นทุนผลิต ซึ่งเป็นการใช้แรงงานในการเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว การใช้แรง-งานบางอย่างไม่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิต เช่น การเก็บเกี่ยว และการนวด ซึ่งอัตราค่าแรงใน. การเก็บเกี่ยวนี้มีจำนวนสูง นอกจากนี้ต้นทุนการผลิตยังขึ้นอยู่กับราคาของปัจจัยการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งอัตราค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นมากและเนื่องจากผลผลิตต่อไร่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ จึงทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยอยู่ในระดับที่สูงด้วย

4. คุณภาพของผลผลิต คุณภาพถั่วเขียวของไทยยังไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรรีบเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้เมล็ดไม่สมบูรณ์ ขึ้น เกิดปัญหาเชื้อรา การลีบยังไม่ถูกต้องจึงส่งผลให้เมล็ดช้ำ คุณภาพเสื่อม ขนาดเมล็ดเล็กไม่สม่ำเสมอ มีสิ่งเจือปนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาสารพิษตกค้างที่ผิวของเมล็ดถั่วเขียว ทำให้เป็นอุปสรรคในการส่งออกไปยังต่างประเทศ

5. ปัญหาอื่น ๆ เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเขียวได้รับสินเชื่อจากพ่อค้าผู้รับซื้อถั่วเขียวในท้องที่โดยต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และมีข้อผูกพันที่จะต้องนำถั่วเขียวมาจำหน่ายโดยได้รับราคาต่ำ ขอบเขตการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์-การเกษตร รวมทั้งธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ยังอยู่ในวงจำกัดและมีปัญหาจากเกษตรกรที่ไม่ค่อยยอมรับการแนะนำวิธีการใหม่ ๆ ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่เกษตร คือ เคยปลูกถั่วเขียวกันมาอย่างไร ก็ยังคงปลูกกันอย่างนั้น จึงทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

ปัญหาด้านการตลาด

1. เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตทันทีหลังเก็บเกี่ยว และมักจะขายคละกันไป จึงทำให้ราคาที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์ต่ำ รวมทั้งเกษตรกรจะไม่รวมตัวกันในการขาย ทำให้ปริมาณที่ซื้อขายมีจำนวนน้อยในแต่ละครั้ง จึงทำให้ขาดอำนาจต่อรองราคา และเนื่องมาจากปัญหาหนี้สินที่เกษตรกรมีอยู่กับพ่อค้าด้วย นอกจากนี้เกษตรกรยังไม่มีที่เก็บรักษาผลผลิตที่ดีอีกด้วย

2. การกำหนดคุณภาพ และมาตราชั่งวัดในการซื้อขาย ยังขาดมาตรฐานที่แน่นอนในการกำหนดชั้นคุณภาพของถั่วเขียว โดยพ่อค้าจะเป็นผู้ตัดสินว่า ราคาถั่วเขียวที่เกษตรกรขายนั้นมีราคาเท่าไร เกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา ซึ่งทำให้เกษตรกรเสียเปรียบสำหรับการชั่ง วัดนั้นมาตราชั่งไม่ได้มาตรฐาน

3. เกษตรกรบางรายประสบปัญหาในเรื่องการขนส่งผลผลิตไปขาย ทั้งนี้เพราะไม่มียานพาหนะในการขนส่งผลผลิต จึงต้องขายผลผลิตที่ไร่ นอกจากนี้ในฤดูฝน ถนนที่เป็นลูกรังหรือดินไม่สามารถคมนาคมได้ การขนส่งจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และทำให้มีระบบพ่อค้า-คนกลางเพิ่มขึ้น

4. ขาดการกระจายข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ สู่เกษตรกร และพ่อค้าระดับท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ จะได้นำมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ถึงแม้ว่าเกษตรกรและพ่อค้าระดับท้องถิ่นจะได้รับข้อมูล หรือข่าวสารโดยเฉพาะด้านราคาจะช้ากว่าความเป็นจริง ทำให้ติดตามสถานการณ์ด้านการตลาดไม่ทันเหตุการณ์ ซึ่งต่างจากพ่อค้าระดับจังหวัด หรือพ่อค้าระดับกรุงเทพฯ ซึ่งสามารถทราบข่าวการเคลื่อนไหวของราคาได้ตลอดเวลา จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรและพ่อค้าระดับท้องถิ่นขาดอำนาจการต่อรองราคาผลผลิต

5. ทางตลาดต่างประเทศ ไทยได้สูญเสียส่วนแบ่งการตลาดของไทยในประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น ไต้หวัน และฮ่องกงให้กับประเทศเวียดนาม โดยเวียดนามได้เสนอขายผลผลิตของตนในราคาที่ต่ำกว่า ซึ่งจะมีผลต่อการส่งออกของไทยในอนาคต และสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเคยเป็นลูกค้าของประเทศไทยในระยะหลายปีที่ผ่านมา ในกลางปี 2529

กลายมาเป็นคู่แข่งกับประเทศไทย โดยขายผลผลิตให้กับอินเดีย ซึ่งเป็นตลาดประจำรายใหญ่รายหนึ่งของไทย จึงอาจเป็นคู่แข่งในอนาคตของไทย

6. ตลาดต่างประเทศมีการกำหนดโควต้า มีการรวมกลุ่มของผู้นำเข้า และการกีดกันการนำเข้าสำหรับสินค้าจากประเทศไทย โดยอ้างเหตุผลเรื่องคุณภาพของถั่วเขียวเป็นผลให้ขยายการส่งออกไม่ได้ และมีผลกระทบต่อภาวะการผลิตภายในประเทศด้วย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้อ้างถึงสารพิษตกค้างในเมล็ดถั่ว เป็นต้น

<u>ปัญหาด้านราคา</u>

1. เนื่องมาจากคุณภาพของผลผลิตต่ำ ไม่ตรงตามความต้องการของตลาดผู้ซื้อ คือ มีเชื้อรา มีสารพิษตกค้าง ขนาดเมล็ดไม่ได้มาตรฐาน มีสิ่งเจือปน เป็นต้น สาเหตุเนื่องมาจากสภาพการผลิตที่กล่าวข้างต้น และพ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าส่งออก คำนึงถึงปริมาณมากกว่าคุณภาพทำให้ขายได้ราคาต่ำ ซึ่งมีผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง

2. ราคาของถั่วเขียวไม่แน่นอน โดยราคาจะเคลื่อนไหวสูงขึ้น หรือต่ำลงตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ กล่าวคือ ปีใดผลผลิตของต่างประเทศมีน้อย ความต้องการผลผลิตมีมาก ราคาก็จะสูงขึ้น แต่ถ้าผลผลิตในต่างประเทศมีมาก ความต้องการผลผลิตมีน้อย ราคาก็จะต่ำลง ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อเกษตรกรในประเทศ นอกจากนี้ราคาของถั่วเขียวยังถูกกระทบจากปริมาณผลผลิตถั่วเขียว และความต้องการของประเทศคู่แข่งด้วย สำหรับราคาถั่วเขียวภายในประเทศนอกจากจะขึ้นอยู่กับราคาส่งออกแล้ว ยังขึ้นอยู่กับภาวะความเคลื่อนไหวของราคาถั่วเขียวตามฤดูกาลอีกด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับผลผลิตและความต้องการภายในประเทศนั่นเอง

จากการศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ในการลงทุนปลูกถั่วเขียวพบว่าปัญหาใหญ่ ๆ คือ ปัญหาทางด้านการผลิตที่เกษตรกรยังใช้วิธีที่เคยทำมาก่อน ไม่ใช้วิธีการสมัยใหม่ ปัจจัยในการผลิตต่าง ๆ ยังมีราคาสูง และเกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจในวิธีการใช้ปุ๋ย หรือสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปัญหาทางด้านการตลาดและราคา คือ เกษตรกรขาดอำนาจการต่อรองราคา และคุณภาพของถั่วเขียวยังไม่ตรงตามที่ตลาดต้องการ ดังนั้นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ

ข้อเสนอแนะด้านการผลิต

1. ควรสนับสนุนให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตถั่วเขียว โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับแต่ละท้องถิ่น เช่น การใช้เชื้อไรโซเบี้ยม ปุ๋ยเคมี การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการใช้เครื่องจักรกลต่าง ๆ โดยร่วมมือกับเอกชนโดยเฉพาะพ่อค้าท้องถิ่นในการให้ความรู้แก่เกษตรกร และสนับสนุนเกษตรกรให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้เพื่อให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น และต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมจะลดลง จัดหาเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ดี คือ มีความต้านทานโรค สามารถให้ฝักที่แก่พร้อมกันได้ ให้มีลักษณะที่ปลูกได้หลายสภาพท้องที่ และให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเร่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดีนี้เพิ่มขึ้นเพื่อที่จะได้ให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร และจะช่วยลดต้นทุนในการเก็บเกี่ยวด้วย ถ้าต้นถั่วเขียวสามารถให้ฝักแก่พร้อมกันได้จะได้เก็บเกี่ยวเพียงครั้งเดียว สำหรับปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีราคาค่อนข้างแพงจนเกษตรกรไม่สามารถจัดหาซื้อมาใช้ในการเพาะปลูกได้ กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ท้องถิ่น ควรจัดหาปัจจัยการผลิตเหล่านี้มาจำหน่ายในราคาที่ยุติธรรม

2. เจ้าหน้าที่การเกษตรในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ควรยกฐานะให้เกษตรกรมีวิธีการเตรียมดิน การปลูก การปฏิบัติรักษา และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง เพราะเกษตรกรไม่เข้าใจในการปฏิบัติตามที่ได้แนะนำ และเห็นว่าจะไม่ได้ผลคุ้มกับที่ลงทุน โดยจัดอบรมให้คำแนะนำวิธีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยเคมี วิธีการปลูก และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติดูแลรักษา วิธีการตากและการนวดฝักถั่ว การเก็บรักษาผลผลิตอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาสิ่งเจือปน สารพิษตกค้าง และเชื้อราที่จะติดไปกับเมล็ด เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ พร้อมทั้งให้เกษตรกรทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับในแง่ราคาของผลผลิตที่ได้รับจะสูงขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ข่าวสารด้านการตลาด เช่น ลักษณะของเมล็ดถั่วเขียว คุณภาพของถั่วเขียวที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดว่า ควรจะปลูกถั่วเขียวในช่วงใด

4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนสถาบันสินเชื่อต่าง ๆ ของรัฐบาล ควรให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรโดยให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และในจำนวนเงินที่มากพอกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรได้มีเงินทุนที่จะปรับปรุงการผลิต

โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อที่จะได้ผลผลิตสูงขึ้นและต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมจะลดลงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะด้านการตลาด

1. องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์ ควรทำหน้าที่รับซื้อสินค้าเกษตรโดยทั่ว ๆ ไปจากกลุ่มเกษตรกรในราคาที่เหมาะสมหรือช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรรวมตัวในการยายผลผลิตเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคา เช่น ให้เกษตรกรนำผลผลิตที่ได้มารวมกัน และส่งตัวแทนกลุ่มไปเจรจาต่อรองกับพ่อค้า

2. กระทรวงพาณิชย์ ควรควบคุมระบบมาตราชั่ง ตวง วัดของพ่อค้าคนกลาง มิให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบเกษตรกรโดยการโกงตราชั่ง หรือหน่วยวัดไม่ตรงกัน

3. ควรจะพัฒนาระบบการขนส่งให้สามารถขนส่งได้สะดวกตลอดปี เพื่อให้เกษตรกรได้นำผลผลิตออกจำหน่ายในท้องตลาดได้ และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งอีกด้วย นอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรควรรวมตัวกันลงทุนสร้างคลังสินค้า หรือโกดังสินค้าที่ได้มาตรฐาน เพื่อใช้รับฝากถั่วเขียวของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเก็บรักษาถั่วเขียวไว้จำหน่ายนอกฤดูกาลผลิตได้โดยคุณภาพไม่เปลี่ยนแปลง เกษตรกรจะได้รับราคาที่ดีขึ้น

4. ควรพัฒนาระบบข่าวสารด้านการตลาดให้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และกระจายถึงระดับเกษตรกร โดยผ่านทางวิทยุ หรือเจ้าหน้าที่การเกษตรในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรทราบข่าวสารด้านการตลาดถูกต้องและรวดเร็ว

5. กระทรวงพาณิชย์ควรมีนโยบายสนับสนุนให้ส่งออกถั่วเขียวได้โดยเสรี และเพื่อให้คุณภาพถั่วเขียวส่งออกเป็นที่เชื่อถือของตลาดต่างประเทศ จึงควรได้กำหนดมาตรฐานการผลิตถั่วเขียวให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดโลก เช่น ให้มีสารพิษตกค้างในเมล็ดน้อยที่สุด ถ้าสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องคุณภาพได้เร็ว ก็อาจจะสามารถนำส่วนแบ่งการตลาดของไทยที่สูญเสียให้กับประเทศคู่แข่งกลับคืนมาได้ และสนับสนุนในเรื่องการขยายตลาดต่างประเทศให้มั่นคงสำหรับตลาดที่อยู่เดิม และตลาดรับซื้อใหม่โดยใช้คุณภาพของผลผลิตเป็นสำคัญ สำหรับตลาดภายในประเทศ ควรส่งเสริมให้มีการบริโภคถั่วเขียว หรืออาหารแปรรูปจากถั่วเขียวให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อกระตุ้นความต้องการบริโภคให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะด้านราคา

รัฐควรกำหนดราคา และนำเอามาตรการที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้การกำหนดราคาบรรลุผล โดยจัดหาเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าปกติให้พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร เพื่อให้พ่อค้ามีเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อถั่วเขียวตามราคาประกันขั้นต่ำ โดยจัดทำผ่านธนาคารพาณิชย์ และมีข้อกำหนดว่าหากพ่อค้าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงคือ ไม่ซื้อถั่วเขียวจากเกษตรกรในราคาประกันขั้นต่ำ ธนาคารจะงดให้สินเชื่อกับพ่อค้ารายนี้ต่อไป เพราะการกำหนดราคาจะมีผลดีในแง่ของการส่งเสริม และขยายการผลิตทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่าผลผลิตของตนจะขายได้ในราคาที่เหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย